

Tenslotte waren vele leden van oordeel dat in verband met het feit dat een spoedige totstandkoming kan worden verwacht van de publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie van de bosbouw in het Bosschap — over welks instelling de S.E.R. op 17 April j.l. een gunstig advies heeft uitgebracht — in de Boswet één of enkele artikelen zullen moeten worden opgenomen om bevoegdheden, welke thans door de Kroon worden toegewezen aan de Minister en aan de Directeur van het Staatsbosbeheer te kunnen doen delegeren aan het Bosschap. In dit verband kan o.i. in het bijzonder direct worden gedacht aan de Bosbouwvoorlichting en aan de Centrale en Regionale Bosbrandbestrijding.

De Voorzitter van de
Nederlandsche Boschbouw Vereeniging
Prof. Dr G. Houtzagers

De Secretaris van de
Nederlandsche Boschbouw Vereeniging
Ir P. H. M. Tromp.

ADRESVERANDERINGEN :

Ir. A. F. ten Bruggencate van Apeldoorn naar De Bilt, 1e Brandenburgerweg 70.

Ir J. Th. Overbeek van Assen naar Breda, Ginnikenweg 44.

Mej. Dr J. C. Went van Baarn naar Arnhem, Zaanstraat 16 I.

Ir W. G. van der Kloot van Bogor naar Wassenaar, Storm van 's Gravesandeweg 68.

CORRECTIES BOEKBESPREKING.

Bij vergissing werden 2 boekbesprekingen opgenomen onder de referaten. Dit zijn: „Waldwirtschaft“ van Hubert Rupf Bayerische Landwirtschaftsverlag te München besproken door M. Schrevel in het N.B.T. 25 (1), 1953 (24) en „Untersuchungen über Randschäden“ van G. Baader, Schriftenreihe der Forstlichen Fakultät der Universität Göttingen besproken door J. van Soest in het N.B.T. 24 (9), 1952 (256). Bovendien werd verzuimd te vermelden, dat de uitgever is J. D. Sauerländer's Verlag te Frankfurt am Main (prijs DM 7.90). Door het verkeerd opnemen van deze bespreking is dit boek ook niet vermeld in de inhoudsopgave van Jaargang 1952.

Tevens maken wij van deze gelegenheid gebruik te vermelden, dat onder de uitvoerige bespreking van „Der heutige Stand unseres Wissens vom Humers und neue Wege zur Lösung des Rohhumusproblems in Walde“ van W. Wittich, besproken in het N.B.T. 24 (11) 1952 (318—320), verzuimd werd te vermelden, dat de referent was C. P. van Goor. Red.

Mededelingen inzake het Boswezen, de Houtvoorziening en de Jacht

EEN GOUDEN JUBILEUM BIJ DE NEDERLANDSCHE HEIDEMAATSCHAPPIJ

(49 plus één is 50)

Van cursus tot school.

De Cursus van de Nederlandsche Heidemaatschappij heeft 50 jaren bestaan. Dit feest is op waardige wijze gevierd met veel gasten, waaronder 2 ministers, maar vooral veel leraren en oud-leraren met hun dames en talloze oud-leerlingen, meer dan 520 mensen. Er werden gelukkig niet veel redevoeringen gehouden; de hoofdschotel was de herdenkingsrede van het Hoofd van de Cursus, de heer C. Smits, die veel wetenswaardigs vertelde van de ontwikkeling van dit voor ons bosbouwers zo belangrijke

onderwijs en die dank bracht aan de velen, die mee hadden gewerkt aan die ontwikkeling, in de eerste plaats de leraren. Belangrijk was de leiding, door de hoofden van de cursus gegeven. De heer Smits zeide daarom veel van zijn voorganger de heer Wisselink, die 25 jaren lang (1906—1931) die leiding op voortreffelijke wijze heeft gegeven, maar zoals minister Mansholt later zeide, miste hij in de herdenkingsrede de heer Smits zelf geheel en al. Hij moest toch aannemen, dat, waar hij zoveel goeds van de cursus had kunnen vernemen, de heer Smits daarin toch wel een vooraanstaande plaats had ingenomen. En de instemming van de aanwezigen met deze „veronderstelling” bleek dan ook wel uitbundig, toen de minister meedeelde, dat het Hare Majesteit de Koningin had behaagd, de heer Smits te benoemen tot ridder in de orde van Oranje Nassau.

Wij spraken van het gouden jubileum van de Cursus van de Nederlandse Heidemaatschappij, maar als we precies willen zijn, is de Cursus feitelijk maar 49 jaar oud geworden. We weten allen, dat het altijd al als een bezwaar werd ondervonden, dat nieuwe leerlingen maar eens in de twee jaren kans hadden om deze unieke opleiding te beginnen. Met het groeien van de belangstelling in ons land voor krachten met de goede grondslag die deze opleiding kern had gegeven, moest het er tenslotte wel van komen, dat de gelegenheid werd gemaakt, dat elk jaar nieuwe opleidingen aan konden vangen en ook vaker dan eens in de 2 jaren op de aflevering van deze gewaardeerde middelbare krachten zou kunnen worden gerekend. Het is nu inderdaad verleden jaar zover gekomen en de Cursus werd tot School. Het is vrij ongemerkt gebeurd, die omzetting van Cursus B in Middelbare Bosbouw- en Cultuurtechnische School en van Cursus A in Bosbouw- en Cultuurtechnische School en het is dus wel goed nog eens duidelijk de aandacht hierop te vestigen. Het is eigenlijk dus fout, dat we spraken van een jubileum van de „Cursus”, maar de rekensom van „49 plus één is 50” blijft een exacte waarheid, waaraan niet valt te tornen. Een hieruit verder nog voortgevloede fout is de gebruikte betiteling van de heer Smits als Hoofd van de Cursus, want sedert verleden jaar is hij de Directeur van de beide scholen.

Het gegeven onderwijs is nu, zoals de heer Smits dit in het jubileumnummer (Juni-nummer) van het Tijdschrift van de Nederlandsche Heidemaatschappij meedeelt, als volgt: de leerlingen van beide scholen worden na een toelatingsexamen op 1 Mei aangenomen. Zij beginnen met 4 maanden practijk en de lessen vangen dus op 1 September aan en worden 5 maanden lang tot 1 Februari gegeven. Daarna volgt een vol jaar practijk, zodat alle soorten werk kan worden verricht. Daarna wordt de theorie afgemaakt van Februari tot eind Juni voor de Bosbouw- en Cultuurtechnische school en tot eind October voor de Middelbare Bosbouw- en Cultuurtechnische School. De lagere opleiding duurt dus nu 2 jaren en 2 maanden en de hogere $2\frac{1}{2}$ jaar. Verder moge worden verwezen naar de lezenswaardige gegevens in het genoemde Tijdschriftnummer, waarin bovendien woorden van waardering worden aangetroffen van de directeuren van het Staatsbosbeheer en de Cultuurtechnische Dienst, die, naast de Nederlandsche Heidemaatschappij zelf, zoveel gediplomeerden van de Cursus in dienst hebben genomen en jarenlange goede ondervinding met hen hebben opgedaan. Voor Indië schrijft in dit verband een oud-inspecteur van het boswezen aldaar. En tenslotte kan men ter nadere kennismaking met het gegeven onderwijs, te Arnhem het programma van de scholen aanvragen.

F. B.

HOUTINSTITUUT T.N.O. IN 1952

Aan het jaarverslag over 1952, van het Houtinstituut T.N.O. ontleen wij het volgende.

Het succes van een T.N.O.-instelling komt altijd onmiddellijk tot uiting in de mate waarin het bedrijfsleven belangstelling toont, dus in opdrachten en verzoeken om voorlichting. Hierin is bij het Houtinstituut een gunstige ontwikkeling te zien. De industrie leert, profijt te trekken van de researchinstellingen. Vroeger was het schering en inslag, dat een fabrikant, die moeilijkheden had op gebied van hout, maar met een fractie van zijn probleem bij T.N.O. kwam, omdat daarin naar zijn mening het kardinale punt zat. Nu ziet men in, dat het veel lucratiever is, zich met de *gehele* kwestie tot T.N.O. te wenden. Door de hieruit ontstane intensieve samenwerking krijgt het Instituut een heldere kijk op wat voor de praktijk van belang is en wordt automatisch in het spoor gehouden van optimale dienstbaarheid aan de industrie.

De uitgebreide *literatuur-documentatie* van ruim 32000 fiches en een houtverzameling van ruim 3000 monsters en meer dan 2400 coupes, aangevuld door honderden foto's en lantaarnplaatjes bieden thans een waardevolle grondslag voor het werk.

Onderzoek werd verricht naar de botanische eigenschappen van populierenhout. Dit geschiedde in verband met een groot onderzoek ten behoeve van de Nationale Populierencommissie. Aard en voorkomen van „tension-wood”, (dat misschien het best „trek-hout” zou kunnen worden genoemd) is het onderwerp van een nieuwe studie, eveneens door genoemde commissie geëntameerd, in overleg met de leiding van het researchlaboratorium der N.V. Koninklijke Papierfabriek van Gelder Zonen. Nog enkele met de structuur samenhangende eigenschappen, die eveneens bij de industriële bruikbaarheid van hout een rol spelen, zijn hierbij betrokken.

Het machinaal drogen is tot een dergelijke perfectie opgevoerd, dat vers gezaagd hout in enkele dagen of hoogstens weken kan worden omgezet in verwerkbaar materiaal. Van de wijze waarop dat geschiedt, hangt echter ontzaglijk veel af. Door een juiste droogmethode kunnen de bezwaren, die hout aankleven door zijn grote gevoeligheid voor vochtverandering in de atmosfeer, voor een aanzienlijk deel worden ondervangen. Elke houtsoort heeft een eigen, specifiek droogschema. Met het opstellen daarvan houdt het Instituut zich voortdurend bezig. Het moet daartoe beschikken over nauwkeurige gegevens omtrent zwellung, krimp, evenwichtsvochtgehalte onder verschillende omstandigheden en imbittemaximum. Noch in de Nederlandse, noch in de buitenlandse literatuur zijn hierover volledige opgaven te vinden. Ter completering van de bekende cijfers zijn doorlopend een aantal houtsoorten in bewerking.

De droogmethode kan van grote invloed zijn op de toepasbaarheid van het hout. Bepaalde eigenschappen kunnen worden geprovoceerd, andere onderdrukt. Bij gebruiksvoorwerpen — trouwens bij hout in al zijn toepassingen — is het vochtgehalte, dat het in het begin heeft, bepalend voor het gedrag onder gebruiksomstandigheden en voor de aantastbaarheid door schimmels en insecten; in het algemeen voor de potentiële levensduur. Laboratoriumonderzoek van het hout kan uitsluitel geven over de vraag, welke gehalte in dit verband het verkieslijkst is. Maar ook de seizoenen hebben invloed. Daarom zijn in verscheidene lokaliteiten van het gebouw van het Houtinstituut series *proefplanken* opgehangen. Gewicht, vochtgehalte en afmetingen worden regelmatig gecontroleerd. Eerst wanneer dit een jaar rond is geschied en het verkregen cijfermateriaal statistisch is bewerkt, zullen gevolgtrekkingen mogelijk zijn.

Naast deze onderzoeken werd ook de invloed van droogtemperatuur en relatieve vochtigheid op de kleur van het hout en van fineer (populieren) bestudeerd.

Over het aandeel van het Houtinstituut T.N.O. in het spuurwerkprogramma van de Nationale Populieren-Commissie is aangaande de periode 1949/1951 in Mei van het hier beschreven jaar aan deze Commissie een voorlopig verslag uitgebracht. Een vertaling in het Engels werd daarbij gevoegd ten gebruike in de vergadering van de Internatioale Populierencommissie F.A.O., die eind Mei te Rome gehouden is. Het Instituut heeft het fysisch-mechanische deel van het onderzoek voor zijn rekening genomen. De proeven met *Populus marilandica* werden in 1952 beëindigd; het onderzoek van *Populus gelrica* wordt voortgezet.

Houtafvalverwerking is een wereldomvattend probleem. Ofschoon in Nederland de hoeveelheid afval slechts gering is, kan men zich niet onttrekken aan de indruk, dat het toch teveel is om er niets mee te doen. Met het afsluiten van de literatuurstudie moesten vrijwel alle mogelijkheden, die men oorspronkelijk meende te zien, als kansloos worden verworpen. Er blijft zodoende een beperkt terrein over, waarop verder zal wrden geëxperimenteerd.

Houtveredeling werd op verschillende wijzen nagestreefd. Ook hierover werd in het verslagjaar een literatuurstudie gemaakt met gelukkig minder ontmoedigend resultaat. Lijmproblemen werden dit jaar behandeld door de Lijmgroep Kunststoffeninstituut-Houtinstituut T.N.O.

Ten aanzien van het onderzoek omtrent de verduurzaming van hout kan worden medegedeeld, dat de geconserveerde proefpalen, die op verscheidene plaatsen in ons land zijn uitgezet, in de loop van het jaar werden geïnspecteerd: de landpalen in het Haagse Bos tweemaal en de waterpalen aldaar én die in de oeverbeschoefing van de Lemstervaart in de Noord-Oostpolder éénmaal. Hierbij werd voor het eerst gebruik gemaakt van een speciaal daarvoor ontworpen apparaatje, dat beter dan de tot dusver gevolgde methode mogelijk maakt, het eventuele verval van de palen objectief te beoordelen. Met een micrometer wordt de indringing van een stift in het hout bepaald en dit is een maat voor de diepte van de aantasting. Sommige van de schimmels, die op het aangetaste hout waren gevonden, werden verder gekweekt om ze te kunnen identificeren. Het laat zich aanzien, dat de volledige verwerking van de tot nu toe uit dit onderzoek verkregen resultaten het volgend jaar gereed zal komen.

Het is nodig gebleken nader onderzoek te doen naar de omstandigheden, waaronder de beste indringing van het conserveermiddel in het hout wordt verkregen. Het vochtgehalte is hierbij een belangrijke factor. Het is wenselijk voor een aantal gevallen na te gaan, of bijvoorbeeld de conserveermiddelen in waterige oplossingen in dat opzicht een andere gedragslijn volgen dan de olieachtige. Ook de bereidingswijze oefent op het uiteindelijke resultaat haar invloed uit. Het economisch belang, dat met een betere indringing is gemoeid, is duidelijk. Er zijn nog geen resultaten. Het streven is, binnen zo kort mogelijke tijd althans voor enkele punten een goed beredeneerde oplossing aan de hand te doen. De drang die hiertoe, ook van buiten af, op het Instituut wordt uitgeoefend, is een stimulans te meer.

De proeven met insecten als houtaantasters vergen vasthoudendheid en geduld, daar het heel moeilijk is hen in gevangenschap te kweken. Met *Lyctus brunneus*, die aanzienlijke schade in de meubelindustrie veroorzaakt, is dit gelukt; de kweekproeven werden in het afgelopen jaar voortgezet bij drie verschillende temperaturen. Getracht werd, *Anobium punctatum*, de schadelijke van alle Anobiae, te kweken op verschillende soorten door het Instituut vervaardigd triplex; de samenstelling hiervan werd zo gekozen, dat verwacht mag worden, dat de kever er zich bijzonder in thuis zou voelen. Resultaten dienen te worden afgewacht.

Ook de technologie van hout heeft nog steeds de bijzondere aandacht, alsmede het mechanisch onderzoek, waarbij het popullerenonderzoek veel werk verschafte. Op chemisch gebied was het voornamelijk de techniek van de lignisatie bepalingen, die de aandacht vroeg.

F. B.

OMZETTING HAKHOUT *)

De commissie Grondgebruik van de Stichting voor de Landbouw heeft zich in haar vergadering van 29 Mei erover gesproken, dat zo spoedig mogelijk de voorstellen geëffectueerd moeten worden, vervat in het rapport van de commissie welke tot taak had aan de minister van Landbouw advies uit te brengen over de vraag in hoeverre de uitvoering van de herbebossing als gesubsidiëerd cultuurtechnisch werk zou kunnen geschieden. Deze voorstellen bevatten een regeling waarbij het mogelijk wordt hakhout, voorkomend op grond geschikt voor landbouwdoeleinden voor een deel om te zetten in landbouwgrond en voor een deel in opgaand bos. Deze beide zouden met subsidie dienen te geschieden. Deze regeling is in aanmerking nemende de thans op dit punt geldende wettelijke bepalingen, redelijk te noemen.

*) Wij vestigen de aandacht onzer lezers in dit verband op de in dit nummer opgenomen correspondentie der Ned. Boschbouw Vereeniging met de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening.

Redactie.

OPENING EN SLUITING VAN DE JACHT

Krachtens een beschikking van de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening, gepubliceerd in de Nederlandse Staatscourant no. 124 is de jacht op de volgende wildsoorten geopend gedurende de daarachter vermelde tijdvakken:

Grof wild:

Reebokken: van 25 Juli t/m 12 Augustus 1953;

Reegeiten: van 2 t/m 6 Januari 1954;

(Op het eiland Ameland wordt de jacht op reewild niet geopend).

Klein wild:

Patrijzen: van 1 September t/m 31 December 1953;

(Op de eilanden Schouwen-Duiveland, St. Philipsland, Tiengemeten, Goeree-Overflakkee, de Hoeksche Waard, in het gedeelte van Voorne-Putten, gelegen ten oosten van het Voornsche Kanaal, in de gemeenten St. Annaland, Stavenisse, St. Maartensdijk en Poortvliet, gelegen op het eiland Tholen, en in het gedeelte van de provincie Noordbrabant, genaamd de Biesbosch, begrensd ten westen en noorden door de Nieuwe Merwede, ten zuiden door de Amer en Bergsche Maas en ten oosten door de Provinciale weg van Werkendam naar Dussen en de Rommegatsdijk naar het Kapelseveer wordt de jacht op patrijzen niet geopend).

Fazantenhanen: van 16 October 1953 t/m 30 Januari 1954;

Fazantenhennen: van 16 October t/m 31 December 1953;

(In de Wieringermeerpolder wordt de jacht op fazantenhanen en -hennen anderhalve maand vroeger geopend, dus met ingang van 1 September 1953. Op het eiland Ameland wordt de jacht op fazantenhennen niet geopend, terwijl de jacht op fazantenhennen alleen is geopend op 10 December 1953. De jacht op fazanten wordt voorts niet geopend op het eiland Schouwen-Duiveland, met uitzondering van de gemeenten Haamstede, Burgh en Renesse, op het eiland Goeree-Overflakkee, met uitzondering van de gemeenten Ouddorp en Goedereede, op de eilanden Tiengemeten, St. Philipsland en de Hoeksche Waard, in het gedeelte van Voorne-Putten, gelegen ten oosten van het Voornsche Kanaal, in de gemeenten St. Annaland, Stavenisse, St. Maartensdijk en Poortvliet, gelegen op het eiland Tholen, in het gedeelte van de provincie Noordbrabant, genaamd de Biesbosch (begrenzing zie boven)).

Houtsnippen: van 16 October 1953 t/m 30 Januari 1954;

Hazen: van 16 October t/m 31 December 1953;

(De jacht op hazen wordt niet geopend op de eilanden Schouwen-Duiveland, St. Philipsland, Tiengemeten, Goeree-Overflakkee, de Hoeksche Waard, in het gedeelte van Voorne-Putten, gelegen ten oosten van het Voornsche Kanaal, in de gemeenten St. Annaland, Stavenisse, St. Maartensdijk en Poortvliet, gelegen op het eiland Tholen, en in het gedeelte van de provincie Noordbrabant, genaamd de Biesbosch (begrenzing zie boven)).

Korhanen: van 15 December 1953 t/m 15 Januari 1954.

Waterwild:

Alle soorten ganzen, behalve brandganzen, rotganzen en Canada-ganzen: van 1 October 1953 t/m 30 Januari 1954;

(Gedurende hetzelfde tijdvak mag dit waterwild worden gevangen door middel van netten, waarvan het gebruik is geoorloofd).

Wilde eenden (anas boschas, anas platyrhyncha platyrhyncha) en slobenden: van 24 Juli 1953 t/m 30 Januari 1954, met dien verstande, dat de jacht over het tijdvak 24 Juli t/m 6 Augustus 1953 slechts is geopend van 16 uur tot een half uur na zonsopgang. (Gedurende hetzelfde tijdvak mag dit waterwild, slobenden uitgezonderd, worden gevangen door middel van eendenkooien).

Talingen: van 15 Augustus 1953 t/m 30 Januari 1954;

Alle overige soorten eenden, behalve eidereenden, bergeenden en krooneenden: van 1 September 1953 t/m 30 Januari 1954;

(Gedurende hetzelfde tijdvak mag dit waterwild worden gevangen door middel van eendenkooien).

Watersnippen: van 7 Augustus 1953 t/m 30 Januari 1954;

Goudplevieren: van 16 October t/m 15 December 1953;

(Gedurende hetzelfde tijdvak mag dit waterwild worden gevangen door middel van netten, waarvan het gebruik is geoorloofd, doch alleen in de provincie Groningen, Friesland, Drente en Noordholland).

In de provincies, waar de zeehonden tot het wild zijn gerekend, is de jacht daarop geopend van 1 September t/m 31 December 1953.

In de gemeente Aalsmeer is de jacht op *meerkoeten* geopend van 1 November t/m 31 December 1953.

In de gemeenten Westdorpe, Hulst, Hontenisse, Graauw en Langendam, Vogelwaard, Oostburg, Axel, St. Jansteen en Zaanslag is de jacht op *otters* geopend van 1 October 1953 t/m 30 Januari 1954.

In het gehele land wordt de jacht niet geopend op eenden, van welke soort ook, die wegens hun onvolledige bevedering niet in staat zijn tot vliegen, edelherten, damherten, reewild, geboren in 1953 (waarvan dus de derde kies in de onderkaak 3-delig is), dassen, steenmarters, boommarters, korchennen, zwanen, brandganzen, rotganzen, canadaganzen, eidereenden, bergeenden, krooneenden, duikers, kemphanen, wulpen, scholeksters, grutto's tureluurs en waterhoentjes.

OMZETBELASTING OVER VERKOOP HOUT OP STAM.

De Tariefcommissie besliste in haar (onlangs gepubliceerde) beslissing van 22 December 1952 als volgt:

Appellant, mede-eigenaar van een grotendeels met opgaand hout bezet landgoed, die daarop door in zijn dienst zijnd personeel nieuw hout doet aanplanten en de houtopstand doet verzorgen en die door een rentmeester regelmatig de daarvoor in aanmerking komende bomen op stam doet verkopen aan dezelfde groepen ondernemers, die ook bomen van andere boseigenaren en -exploitanten kopen om in hun behoeften aan hout te voorzien, bezit een technische organisatie van kapitaal en arbeid, welke in stand wordt gehouden en mede wordt gebezigd bij het bevredigen van maatschappelijke behoeften. In appellants organisatie zijn mitsdien alle elementen aanwezig, welke een bedrijf in de zin van de omzetbelasting kenmerken, hetgeen appellant stempelt tot ondernemer in de zin van het Besluit op de Omzetbelasting 1940. Daarbij kan in het midden worden gelaten of de verkopen van bomen op stam zijn aan te merken als daden van vermogensbeheer, waar de beoordeling van het ondernemerschap niet wordt bepaald door persoonlijke intenties, doch door hetgeen in concreto plaats vindt, in aanmerking genomen de in feite aanwezige organisatie, welke tot de handelingen in staat stelt. Een daaraan tegengestelde opvatting zou er toe leiden dat de belastingdruk op gelijksoortige bevredigingen van maatschappelijke behoeften ongelijk zou worden, hetgeen een aanvaardbaar gevolg zou zijn.

(Uit de Mededelingen van de Stichting voor de Landbouw).

NEDERLANDSE HOUT-ACADEMIE

De Stichting „Houtvoorlichtings Instituut“ te Amsterdam, Keizersgracht 321, gaat met de door haar ingestelde Hout-Academie het derde cursusjaar in. Voor de aard van de gegeven cursussen zij verwezen naar wat daarover is vermeld in ons tijdschrift 23 (9), 1951 (240) en 24 (10), 1952 (256). Er is nu gelegenheid om zich op te geven voor weer een nieuwe 2-jarige en een nieuwe 3-jarige cursus. Belangstellenden voor deze vlotte en goede studiemogelijkheid, kunnen reeds thans een in Augustus uit te geven prospectus en aanmeldingsformulieren aanvragen, zonder enige bindende verplichting tot deelneming.

Boekbesprekingen

75

Hoe verkopen wij ons hout. Vlugschrift Staatsbosbeheer.

In het kort wordt uiteengezet de wijze van verkoop: openbare, (bij opbod en afslag), bij inschrijving en onderhands, en in welke gevallen en voor welke sortimenten aan een bepaalde wijze de voorkeur moet worden gegeven. Dit is nu reeds het achtste deeltje in deze reeks van zeer praktische publicaties. van Zon.

8 (910)

Dr. K. Griffioen. Houttechnologie. 1952. 112 blz. 23 afb.
Uitgave J. B. Wolters, Groningen-Djarkarta, f 3,90.

De schrijver, Hoofd van de Technische afdeling van het Indonesische Bosbouwproefstation te Bogor (Buitenzorg), beoogt met dit leerboekje een beknopt, maar toch zo volledig mogelijk overzicht van de houttechnologie te geven. Het boek is allereerst bedoeld voor de leerlingen van de Middelbare Bosbouwschool aldaar, aan welke school de schrijver als docent optreedt.

In een zeer gecompliceerde vorm worden de anatomische, physische, mechanische en chemische eigenschappen van het hout behandeld, alsmede de houtskoolbereiding, de houtgebreken en in verband hiermede de keuring van het hout, het verduurzamen en drogen, het gebruik en veredelen, de papierbereiding en tenslotte de houtverbindingen. Deze hoofdstukken zijn op systematische wijze in paragrafen verdeeld, hetgeen vooral de didactische doelstelling ten goede komt. Een kort literatuuroverzicht aan het slot van ieder hoofdstuk geeft de weg aan voor dieper gaande studie. Deze literatuuropgaven vermelden naast specifiek Indonesische publicaties algemene werken. De afbeeldingen zijn duidelijk en verhelderend.

Bij het drogen van hout wordt de nog in ontwikkeling zijnde methode van drogen bij temperaturen boven 100° C niet genoemd, hoewel deze methode toch ook voor Indonesië betekenis zal hebben.

Bij de behandeling van de houtgebreken als gevolg van de anatomische bouw blijkt, dat de sterkte afhankelijk is van de breedte van de groeizones. De vermelding evenwel, dat zowel te brede als te smalle jaarringen minder sterk hout geven, komt ons in haar algemeenheid onjuist voor.

Hoewel het boekje als gevolg van zijn doelstelling dus sterk op de Indonesische omstandigheden is ingesteld, biedt het ook de Nederlandse lezer een inzicht in de grote lijnen van de behandelde materie.

A. J. GRANDJEAN.

810

F. Rutten. Hout. Soorten, groei en toepassing. 1952. 269 blz., 104 afb.
Uitgave P. N. van Kampen & Zn N.V., Amsterdam. Prijs gebonden f 17,50.

Dit boek is een zeer smaakvol en kloek uitgegeven, gemakkelijk leesbaar encyclopedisch werk. Na een inleiding worden op systematische wijze de talrijke naald- en loofhoutsoorten naar hun gebied van voorkomen behandeld, gevolgd door bijzondere toepassingen van hout.

De inleiding handelt over algemene zaken, zoals groei en structuur van het hout. Zij is weliswaar populair-wetenschappelijk bedoeld, maar getuigt jammer genoeg soms van gebrek aan anatomische kennis van hout. Verschillende onjuistheden en halve waarheden ontzien er gedeelte. Om een klein voorbeeld te noemen: het verhouten van de cel wordt geen proces van de celwand genoemd, maar een zich vullen van de cel met lignine. Het doet ook vreemd aan, dat stelselmatig wordt gesproken van stijfheid in plaats van zetmeel, blijkbaar om het populaire karakter van deze inleiding te accentueren. Voor een herdruk moge de schrijver worden aangeraden het boekje van wijlen prof. A. te Wechel „Het hout. Eigenschappen, winning en gebruik" te raadplegen, welk handboekje — ondanks verouderd zijn — ook niet in de toegevoegde literatuurlijst mag ontbreken.

De behandeling van de vele naald- en loofhoutsoorten is uitvoerig en vormt de hoofdschotel van het boek. Zij vermeldt van iedere houtsoort vele wetenswaardigheden omtrent voorkomen, houtvoorraden, afmetingen, betekenissen, eigenschappen, gebruik botanische bijzonderheden enz. Naast de alom bekende soorten, worden ook onbekende houtsoorten behandeld, soorten met en zonder handelswaarde. De opname van recente cijfers verrijkt de inhoud. De houtsoorten worden naar groeigebieden gescheiden, zoals Amerika's westkust, de gematigde luchtstreek, Afrikaanse gebieden, tropisch en subtropisch Amerika, Azië en Australië. De groeiomstandigheden in het West-Amerikaanse naaldhoutgebied zijn aardig getypeerd. Er worden vele bijzonderheden gegeven over het voorkomen en de exploitatie van Afrikaanse houtsoorten.

Vele goede foto's verluchten het werk.

De gebezigde botanische namen maken de indruk, dat de nomenclatuur niet geheel is bijgehouden. De schrijver is wel eerlijk in zijn typerende uitlating: „De houthandelaar interesseert zich echter niet voor de botanische namen”.

Tenslotte volgen een aantal kleine uiteenzettingen over afwijkingen in de structuur, het bewerken en afdekken van hout, het meubel, de blankhouten wandbekleding, houtvezelplaten, plastic hout, deuren, vloeren en impregneren.

Een register volgens de handelsnamen en een register volgens de botanische namen, een literatuuropgave en een lijst van afbeeldingen besluiten het werk, dat een goede indruk geeft van de rijkdom aan houtsoorten op aarde.

A. J. GRANDJEAN.

[810 (801)]

Trees of the Western Pacific Region, J. J. Hugo Kraemer, Ph. D. Associate in Forestry, Agricultural Experiment Station, Purdue University.

Een zeer mooi uitgevoerd boekje, dat de beschrijving geeft van een 178 boomsoorten (behorende tot 50 families en 119 geslachten), die aan de Westkust van de Stille Oceaan voorkomen met inbegrip van de Z.W. Eilanden, en wel uitsluitend in het tropisch gedeelte tussen 25° Noorder en 15° Zuider breedte. Bomen, die men vinden kan aan de kust en langs de toegankelijke rivieren van het hoogland.

Gekozen zijn die soorten, welke goed bruikbaar hout leveren met opgave van de inlandse namen, waaronder ze bekend staan, een botanische beschrijving en de eigenschappen voor het hout. Bij iedere houtsoort treft men aan een zeer duidelijke tekening van bebladerde takken, bloem en vrucht. De inleidende hoofdstukken zijn gewijd aan de verzameling en bewaring van herbariummateriaal en houtmonsters, en aan de kwestie welke materiaal men in de rimboe als dakbedekking kan gebruiken, omdat tengevolge van de warmte tenten onpractisch zijn, terwijl een viertal tabellen een overzicht geeft van de technische eigenschappen (s.g., weerstand tegen druk, tegen buiging, enz.).

Wat is nu de bedoeling van dit meer of minder populaire handboekje?

Gedurende de laatste wereldoorlog zijn in deze streken verschillende oorlogsbases gebouwd, waarbij men van de plaatselijk voorkomende houtsoorten veel gebruik heeft moeten maken. Men heeft toen het gemis aan een bruikbare handleiding gevoeld, waarmee leken enigszins overweg zouden kunnen.

Zal deze handleiding nu in deze behoefte voorzien? We aarzelen dit volmondig te bekenen.

De leek staat in de tropen voor een overstelpende veelheid van duizenden boomsoorten, een chaos. Terecht zegt de schrijver, dat men aan de inlandse namen geen houvast heeft en nu betwijfel ik of de leek met de beschrijvingen, zelfs met de vaak goede plaatjes, op een betrouwbaar kompas zal varen. Immers meestal zal hem geen volledig botanisch materiaal ter beschikking komen en bovendien hebben de mensen voor dit soort van werk in de gegeven omstandigheden geen tijd. De leek zal zoveel mogelijk op inlichtingen van de inheemse bevolking aangaan. Maar al licht kan het werkje hem dan toch nog enigszins helpen.

Aan het boekje is een literatuurlijst van liefst 76 werken toegevoegd. Van Nederlandse publicaties vindt men er o.a. het aardige werkje van Van Eden, dat echter verouderd is, het woordenboek van de Clerq, werken van Endert, Koorders en Valetton en Lam, doch vergeefs zoekt men naar alle publicaties van het Ned.-Indisch proefstation over het houttechnisch onderzoek. Maar volgens schrijver omvat de literatuurlijst slechts een „selection of the amount of literature.”

In 't algemeen zijn de beschrijvingen juist, al komen er enkele foutjes in voor. Zo is het onjuist dat djati bestand zou zijn tegen paalworm. De meest bruikbare houtsoorten vindt men er zeker in opgenomen.

Schrijver eindigt zijn voorbericht met de woorden: „Greater knowledge of the rest of the world is urgently needed, if we are to carry out our post in worldaffairs in intelligent manner.”

Daar kunnen we het mee eens zijn. Tot nu toe was de kennis der Amerikanen van de vraagstukken in het verre Oosten nog al eens aan de oppervlakkige kant, ten detri-
 mente van henzelf en waarvan anderen nogal eens de dupe werden.

P. v. Zon.

[922.1 (058). (492)]
 JAARVERSLAG STAATSBOSBEHEER OVER 1951.

Aan bovengenoemd jaarverslag ontleen we het volgende :

Het domein. De oppervlakte van het domein vermeerderde met 759 en verminderde met 101 ha. De vermeerdering was o.a. een gevolg van een schenking van Prof. Dr Ing Vening Meinesz en wel van het landgoed Eelerberg ad 264 ha, terwijl werden aangekocht het Colenbranderbos onder Avereest ad 53 ha en een complex heidegrond onder de boswachterij Bakkeveen. Door het opkopen van de kaprechten van het „Malensbos” kon de boswachterij Vaals met 85 ha worden uitgebreid, terwijl door het beheersinstituut uit vijandelijk vermogen \pm 120 ha (Uvelderbos) werden overgedragen. De overige mutaties bestonden uit ruilingen en correcties.

Eind 1951 bestond het domein uit

beboste grond	35227 ha
bouw- en grasland	2876 „
<hr/>	
In cultuur zijnde gronden	38103 ha
Voor cultuur bestemd	4852 ha
Niet voor cultuur bestemd	22268 „
	<hr/>
	27120 „
	65223 „

(volgens jaarverslag 64954 ha

De beboste oppervlakte is eigenlijk 690 ha groter, dus \pm 35920 ha, omdat een grote uitgestrektheid, onder andere departementen ressorterend, bij het Staatsbosbeheer in beheer is.

Een categorie gronden als „voor cultuur bestemd” is natuurlijk in een bedrijf een wonde plek, vooral in een tijd, dat er een ware landhonger bestaat. Gelukkig zal door een uitbreiding van de bebossing deze groep gronden spoedig kunnen verdwijnen.

In de laatste jaren bedroeg n.l. de bebossing

	eerste		tweede	bezaaid	beplant	totaal
1947	549 ha	564 ha	40 ha	69 ha	109 ha	
48	536 „	373 „	60 „	199 „	259 „	
49	338 „	700 „	203 „	227 „	430 „	
50	508 „	789 „	208 „	388 „	596 „	
51	184 „	710 „	140 „	637 „	777 „	

Wanneer de cultuurvlakte dus op het niveau van 't laatste jaar blijft, zal de voor cultuur bestemde vlakte binnen 6 à 7 jaar kunnen zijn bebost.

Bij de bebossing neemt onder de naaldboutsoorten de lariks met 273 ha, de voor-
 naamste plaats in, bij 't loofhout de eik met 124 ha; totaal 569 ha naaldbout en 207 ha
 loofhout. Ook dit jaar vindt men weer de grootste bebossing in de houtvesterij Assen
 n.l. 446 ha.

Herbebossing.

Herbebest werden :

kapvlakte vorig jaar	188 ha
onderzaaiing vorig jaar	65 „
hervorming slecht groeiend bos	51 „
hervorming van hakhout	50 „
	<hr/>
	354 ha

De herbebossing vermindert, aangezien de achterstand, behalve in enkele houtvesterijen als Breda en Utrecht, nagenoeg is ingehaald. De jaarlijkse kapvlakte is slechts gering n.l. in 1951 slechts 110 ha. Van de totale oppervlakte werd slechts 46 ha bezaaid. 305 ha kwam onder naaldbout, 45 ha onder loofhout. Voornaamste houtsoorten waren grove-
 den 84 ha, douglas 86 ha, lariks 68 ha en eik 17 ha. Uit het jaarverslag is niet na te
 gaan hoeveel de kosten per ha bedroegen.

Exploitatie.

In 1951 bedroegen de oppervlakten der

dunningen	3600 ha
lichtingen	244 „
vellingen	110 „

Ter drukking van de kosten werd het hout zoveel mogelijk op stam verkocht. Alleen waar het werk met zorg dient te geschieden, zoals de veiling van schermboomen boven beplantingen, wordt in eigen beheer gekapt. Het is o.a. de vraag of het geheel in eigen hand nemen der vellingen niet de voorkeur verdient; een en ander zou moeten blijken uit de netto inkomsten.

Behalve het hout uit de eerste dunningen was alles goed verkoopbaar. Men vreest echter voor de verkoopbaarheid der lichtere sortimenten in de naaste toekomst. Men heeft een proef genomen met een grote openbare verkoping, speciaal afgestemd op de handelaren; het resultaat viel echter niet mee.

O.i. zal men moeten onderzoeken voor welke doeleinden de verschillende sortimenten van de diverse houtsoorten bruikbaar zijn en wat er door verduurzaming valt te bereiken, dus een wetenschappelijk technisch onderzoek door het bosbouwproefstation. Deze weg heeft men o.a. ook in Zuid-Afrika gevolgd en men was er mee klaar, toen de uitgestrekte bosculturen aanmerkelijke dunningsopbrengsten begonnen te geven.

	zaag- en paalhout	gerief- en staakhout	brandhout	totaal
naaldhout	8773 m ³	33828 m ³	3194 m ³	45795 m ³
loofhout	1986 „	4001 „	5510 „	11497 „
	10759 m ³	37829 m ³	8704 m ³	57292 m ³

Het percentage brandhout daalt; in het verslagjaar bedroeg dit 15%, in beide vorige jaren 27,5 en 21%. In hoeverre dit een gevolg is van een betere opwerking tot werkhout of van een geringere verkoopbaarheid valt niet te zeggen. Een voorraadadministratie is er niet.

De opbrengst bedroeg :

voor naaldhout	f 1.609.569
voor loofhout	f 281.948
	f 1.923.161

of per m³ naaldhout werkhout f 36,89, per m³ brandhout f 11,96, per m³ loofhout werkhout f 37,32, per m³ brandhout f 12,27.

Per ha opgaand bos bedroeg de verkochte hoeveelheid 1,65 m³, voor naald- en loofhout afzonderlijk 1,56 m³ en 2,17 m³. Deze geringe opbrengst van het areaal houdt natuurlijk verband met de jeugdige leeftijd der bossen.

Bosinrichting. Zonder behoorlijke werkplannen is natuurlijk geen inzicht en oordeel over het bedrijf te krijgen en het is dan ook te hopen, dat de inrichting met kracht wordt voortgezet. Een zevental bedrijfsplannen werd afgeleverd, terwijl in ontwerp gereed kwamen de plannen voor een 9 tal complexen. In bewerking waren een vijftal plannen. Het is eigenlijk jammer, dat de resultaten van het op dit gebied verrichte werk niet eens worden samengevat. Er is genoeg gereed om zich enigszins een beeld van de gang van zaken in de toekomst te vormen.

Zaden en plantsoen. Er werden grote hoeveelheden boomzaden verzonden. Uit Amerika werden 35 kg douglaszaad van een speciale herkomst ingevoerd; larikszaad, uit Japan betrokken, bleek waardeloos. De eikelooft bedroeg nog geen derde van de behoefte. De grote centrale kwekerij van de Waterstaat werd naar Baarn overgeplaatst; de grond werd verbeterd met rioolslib uit Hilversum en eind 1951 was de halve kwekerij reeds in gebruik genomen. Ten behoeve van het domeinbeheer, gemeentelijke bossen en de Rijks- en Provinciale Waterstaat werden ruim 23 miljoen stuks plantsoen aangekocht. Voor de veredeling van de groveden werden 140 selectiebossen gevonden; de zaadpluk zal in het seizoen 1951/52 worden begonnen.

Bebossing met renteloos voorschot van de Staat. Aan de bebossingsplannen der gemeenten, die met renteloos voorschot werken, werden 114 ha toegevoegd. De totale oppervlakte van de te bebossen uitgestrektheid bedraagt 18680 ha; hiervan was ultimo verslagjaar 15731 ha bebost, waarvan 172 ha in 1951. Er zijn dus nog 2949 ha te bebossen.

Er zit o.i. weinig schot in dit werk. Een viertal gemeenten bijv. die het eerst voorschot ontvingen n.l. in 1907 en 1908) hebben nog een restant te bebossen van 923 ha op een areaal van 3908 ha. Een dergelijk groot restant beplantbare grond lijkt ons in een tijd van nijpend grondgebrek niet verantwoord.

Voorlichting. Sedert 1951 bestaat er bij het Staatsbosbeheer een afdeling „Voorlichting“. Deze voorlichting is deels van algemeen aard; zo verzorgt ze de populaire publicaties, die we van de laatste tijd kennen (populiere teelt etc.). Houtvesters houden cursussen aan middelbare landbouwscholen en landbouwwinterscholen. Voor een ander deel zijn de inlichtingen van blijvende aard zoals aan de Dienst der Zuiderzeewerken. In de Noord-Oostpolder werd bijvoorbeeld in een 3-tal complexen 290 ha bebost, zodat men thans in deze oostpolder 1050 ha. bos heeft. Men plant er aan eik, es, esdoorn maar ook groveden, fijnspar en sitkaspar. Helaas had de nieuwe aanplant veel te lijden van muizen en konijnen.

Vele overheidsorganen ontvingen voor de haar toevertrouwde gronden blijvende voorlichting.

Boswetgeving. Totaal werd op grond van de bodemproductiebeschikking 1949 ter velling vrijgegeven 446000 m³ werkhout en 240400 m³ brandhout, samen ca 687000 m³. Aanmerkelijk meer dan in 1950 toen de velling 606000 m³ bedroeg. Met de velling op het domein van 57000 m³ geeft dit dus een productie van 744000 m³.

Landschapsverzorging wordt noodzakelijk geacht door de uitbreiding van woon-, werk en recreatiegelegenheden. Bij nieuw inpolderingen of droogmakerijen schij de gewonnenen polders op Walcheren, bij grote ruilverkavelingen is het mogelijk zij dekingen te treffen dat men een landschapsbeeld krijgt, (rationele verdeling van landbouw- en bosgronden, mooie wegbeplanting en erfbeplantingen) dat aan alle esthetische eisen voldoet. In oude cultuurgebieden is dit moeilijker te bereiken.

Bij de wegbeplanting met beuk bleef de nadelige invloed van de oorlog nog doorzeken, hetgeen noopte tot meerdere vellingen. In het verslagjaar zouden deze werkzaamheden echter nagenoeg worden voltooid. Veel adviezen voor wegbeplanting en het onderhoud daarvan werden gegeven aan de waterstaat en gemeenten; sommige gemeenten stellen hun plantsoenen ook onder blijvende voorlichting. Voor verschillende waterschappen werden dijkbeplantingen gemaakt; in plaats van de eigenlijk niet vervangbare iep gebruikt men thans populier. Op Walcheren werden 55 km van wegbeplanting voorzien en werden verschillende plannen voor erfbeplanting gemaakt. Er ontbreekt hier echter nog veel aan het rechte begrip voor erfbeplanting bij de bevolking zelf; vaak wordt ondeugdelijk materiaal gebruikt.

In de N.O. polder kwamen 138 erfbeplantingen gereed; bij een 6-tal gemeenten werden dorpsbosjes aangelegd.

Er zijn aan dit hoofdstuk twee kaartjes van Walcheren toegevoegd, weergevende de toestand vóór en na de inundatie. Er blijkt thans over het eiland een regelmatig verspreid bosbestand te bestaan, zowel met laanbomen als met struikgewas. Op het kaartje vóór de inundatie ontbreekt de struikbeplanting wat o.i. niet juist kan zijn, want het waren juist de mooie hagen van meidoorn, die de bijzondere bekoring aan het landschap op Walcheren gaven.

Natuurbescherming. Het Staatsbosbeheer voert ook het beheer over een groot aantal natuurmonumenten, die onder het departement van onderwijs ressorteren en wel tot een gezamenlijke uitgestrektheid van 643 ha. Adviezen werden gegeven voor de behandeling dezer reservaten. Een lijst van de natuurmonumenten van het Staatsbosbeheer wijst een totale uitgestrektheid van 10940 ha aan; die van het departement van onderwijs 1196 ha.

De natuurschoonwet 1928 is van toepassing op 725 landgoederen met een oppervlakte van 105322 ha, waarvan 81243 ha voor het publiek zijn opengesteld.

P. v. Zon.

944 (058) (492)

JAARVERSLAG STICHTING VOOR DE LANDBOUW OVER 1951.

In dit lijvige jaarverslag van ruim 400 bladzijden zijn aan de Hoofdafdeling Bosbouw slechts 9 pagina's toegemeten, waarvan dan nog op bijna 3 uitsluitend namen van commissieleden voorkomen. In het korte overzicht, dat het eigenlijke jaarverslag voorafgaat, wordt over bosbeheer zelfs met geen woord gerept. Blijkbaar legt de bosbouw maar weinig beslag op de werkzaamheden van de Stichting van de Landbouw.

Behandeling vinden onder veel meer de bemoeiingen van de Stichting met de collectieve arbeidscontracten, en de indiening van een Ontwerp Algemene Maatregel van Bestuur tot instelling van een Bedrijfsgroep voor de Landbouw. Gereed kwamen het rapport van de Studiecommissie Landbouwvoorlichting, waarin wordt overwogen of de voorlichting uit handen van de overheid moet overgaan naar het bedrijfsleven, en het Rapport over de werkclassificatie in de landbouw, dat misschien een basis kan vor-

men voor de loonpolitiek en de toekomst. Verder werden er besprekingen gevoerd over de prijsbepaling van landbouwgronden.

In het hoofdstuk over de Bosbouw wordt gememoreerd, dat er geen termen werden gevonden voor dispensatie van de verplichte 5% loonbijslag. De prijs van het mijnhout werd vastgesteld op f 45,50; voor het ingevoerde mijnhout werd f 67,— per m3 betaald. Bij een hoger stellen van de mijnhoutprijs zou er zeker meer zijn geleverd en zouden dus deviezen zijn bespaard. Overigens trad in de tweede helft een verbetering van de houtprijs in vooral van de zwaardere sortimenten.

In verband met de financiële gevolgen van de herbebossingsplicht, die gehandhaafd bleef, werd er een Commissie van Advies gevormd inzake de uitvoering van herbebossing als gesubsidieerd cultuurtechnisch werk.

Besproken worden de moeilijkheden in Drente ondervonden bij de bebossing van een vijftal complexen grond, waaronder 450 ha door het Staatsbosbeheer. Tegen deze bebossing werden van landbouwzijde ernstige bezwaren ingebracht. De Hoofdafdeling Bosbouw heeft gemeend, dat deze gronden moeten worden beschouwd als compensatie voor de in de afgelopen decennia door het bosbeheer geleden verliezen aan betere gronden. Het Staatsbosbeheer had, rekening houdend met de schaarste aan cultuurgrond, reeds 70 ha afgestaan, terwijl de betreffende 5 complexen minder voor de landbouw geschikt zijn, reeds gedeeltelijk waren beplant en voor 't overige deel reeds plantklaar waren gemaakt. De nog beschikbare uitgestrektheid woeste grond van 20.000 ha bestaat voor zeker 12.000 ha uit veen- en dalgronden, die dus zeker niet zullen worden bebost, terwijl van de resterende 8.000 ha moeten worden afgetrokken de reserveringen voor heide, vennen en natuurreservaten.

Verder worden nog gememoreerd de boswetgeving, de herziening van de Boswet 1922 en de Belemmeringswet Landsverdediging, die in Juli 1951 in werking trad, en waarbij grote bevoegdheden in handen worden gelegd van militaire autoriteiten.

In het verslagjaar verschenen ook het rapport van het Landbouw economisch Instituut over „Kostprijsberekening voor hout van groveden, douglas, inlandse eik en populier, en het rapport van de waterschapslasten Bosbouw. Door de Technische Commissie Bosbouw werd een grote demonstratie gehouden van bosbouwwerktuigen te Hoog-Buurloo.

Er werden f 10.000 uitgetrokken ten behoeve van het Bosbouwproefstation T.N.O., f 1000.— voor de werkgroep Bestrijding *Dothichiza populea*, f 1000.— voor de werkgroep Selectie en veredeling van de groveden.

Het Bestuur van de Stichting Natuurfonds gaf een bijdrage van f 2500,— ten behoeve van de propaganda voor de bosbrandweer, het Ministerie van Landbouw gaf een bijdrage van f 25.000 en de Nederandse Spoorwegen een van f 6500,—.

P. v. ZON

Referaten

232.1 : 176.232 Populus Eugenei (42)

Populus Eugenei. Lt. Col. E. R. Pratt. Quarterly Journal of Forestry. 47 (1), 1953 (28-32). In een tiental voorbeelden waar de groei van Populus Eugenei kon worden vergeleken met andere populieren-soorten en -vormen, toont Pratt aan, dat de Eugenei wel als de snelste groeier in Engeland moet worden beschouwd. De staatjes van groei-verschillen doen sterk denken aan die van ons, waar de Populus Gelrica in de beplantingen voorkomt. Alleen in de eerste jaren, in de kwekerij, zijn andere vormen de Eugenei soms wat vóór, vooral de robusta. Eugenei kan onder overigens goede condities best op zandgrond groeien. In de beschouwde beplantingen was Eugenei resistent tegen kanker, zelfs tussen sterk aangetaste regenerata. Voor de takreiniging beveelt Pratt menging aan met coniferen, iets wat ons wel kan bevreemden.

F. B.

232.311.2 : 174.75 Pseudotsuga (44)

Escalade de douglas d'élite dans Le Rhône. P. Bouvarel. Revue forestière française. 4 (5), 1952 (311).

Voor de zaadwinning werden twee douglasstammen beklommen, die misschien wel de mooiste van Frankrijk zijn. De bomen staan te Claveisolles (Rhône) en hebben een ontrek op borsthoogte van 286 en 198 cm. Hun hoogten zijn 46.6 en 47 m, terwijl de inhoud van het werkhout achtereenvolgens 12,8 en 5,7 m³ is.

A. S.

413/414 : 453 Thaumetopoea (44)

Processionnaires. R. Joly. Revue forestière française, 4 (5), 1952 (355-360).

In Frankrijk dient men aandacht aan een tweetal processierupsen te besteden: Thaumetopoea processionaria op de eik en Thaumetopoea pityocampa op de den. De bestrijding kan geschieden door verwijdering van de rups. Deze methode is al zeer oud. Men kan natuurlijk de eieren vernietigen, maar dit is slechts praktisch uit te voeren bij kleine bomen. Ook kan men de nesten plukken en verbranden. Het is ook mogelijk de nesten te bewerken met petroleum, die de rupsen doodt. Doch ook dit kan in de praktijk slechts geschieden bij kleinere bomen. Een andere methode is het aanbrengen van lijmringen op de bomen, maar deze methode is kostbaar, omdat de lijmringen niet voor zeer lange tijd dienst kunnen doen. In een normaal bos kost deze werkwijze 25.000 à 30.000 francs per hectare.

De moderne bestrijding is die met behulp van insecticiden, zoals D.D.T., fosforzuur-esters enz. Zoals bij elk gebruik van deze middelen dient men te zien naar de kosten van de bewerking en tevens naar de invloed, die deze middelen hebben op de gehele dierengemeenschap en wel speciaal op de parasieten van de processierups. De proefnemingen dienen nog te worden voortgezet.

A. S.

443.3 : 945.4 (492)

Recent research on forest pathology in Holland. J. S. Murray. Quarterly Journal of Forestry, 47 (1), 1953 (41-47).

Een beschrijving van het onderzoek naar de kanker-resistentie van populieren door Dr van den Ende en van het onderzoek naar de kruisings-resistentie tegen iepenziekte door Dr Went in Baarn, alsmede van een bezoek aan het Bosbouwproefstation T.N.O. en de daar en elders door Dr van Vloten gedane proeven van aantastingen door en resistentie tegen Melampsora, Dothichiza, Phomopsis, Armillaria, Dasyscypha, Rhabdochline, Brunchorstia en Cronartium. Een overzicht van wat hier in Nederland op het gebied boomziekten gebeurt.

F. B.

568 : 521 + 73 : 174.75 Picea (481)

Volum og priskurver for enaldrede norske granbestand. T. Fryjordet. Medd. f.d. norske Skogsforsøksv. 39 (= XI, 2) 1951 (315-354).

Met behulp van de frequentie-functie van Charlier werd voor alle even gemiddelde diameters (van 6-32 cm) een frequentieverdeling voor fijnspar berekend en grafisch weergegeven, zowel voor de blijvende opstand als voor de dunning.

Met behulp van inhouds- en opbrengsttabellen van Eide, alsmede van Eide en Langsaeter, werden inhoudskrommen voor verschillende boniteiten vastgesteld en tenslotte was het, eveneens naar boniteiten gescheiden, mogelijk prijskrommen op te stellen (nettoprijs per m³), zowel voor velling als voor dunning.

v. S.
587 (45)

Aerofotogrammetria forestale: stagione e ora della presa. Duilio Cosma, Monti e Boschi. 5 (3), 1952 (223-227). De Italiaanse aerofotogrammetrie, tot nu toe gericht op het maken van kaarten, staat voor een nieuwe taak, namelijk het gebruik voor bosbouwkundige doeleinden. Bij dit werk kan men de volgende delen onderscheiden: scheiding van bebost en onbebost terrein; meting van oppervlakte, stamtal, hoogte en diameter; deductie van de dendrometrische elementen door middel van de onderlinge verhouding tussen diameter, hoogte en reductie-coëfficiënten en berekening van de houtmassa.

Om deze vier bewerkingen te kunnen uitvoeren moeten de luchtfoto's duidelijk zijn. Dit hangt niet alleen af van de vlucht en het fotografische materiaal, maar vooral van het jaargetijde en het uur waarop de opnamen worden gedaan. De keuze van het jaargetijde staat in verband met de atmosferische factoren, ontwikkeling van de vegetatie en duidelijkheid van alle elementen, die nodig zijn voor de waardering bij de stereoscopische beschouwing.

Opnamen in de winter kunnen worden uitgesloten, omdat ontbreken van het loof de meting onmogelijk maakt, terwijl sneeuw de hoogtemeting vervalst en herkenning van bijzonderheden onmogelijk maakt. In de Ver. Staten en Canada worden winteropnamen wel gebruikt voor bestudering van de ondergroei in winterkaal loofhoutbos.

Opnamen in de herfst, indien in het begin van dit jaargetijde gedaan, kunnen goed bruikbare foto's opleveren. De tinten van het blad maken de verschillen groter, maar daar zijn niet uniform zijn binnen de soort, o.a. afhankelijk van de orografische ligging, kunnen zij ook misleidend zijn.

Opnamen in het voorjaar, bij het begin van de vegetatie-periode zijn bijzonder aan te raden, indien behalve bosbouwkundige elementen ook cartografische gegevens nodig zijn. De weinig ontwikkelde vegetatie laat bijzonderheden van het terrein, als wegen, sloten, rotsen enz. duidelijk uitkomen. Ook het contrast tussen winterkaal loofhout en naaldhout is in de lente groot. De korte duur van de tijd van ontlukking van het blad en de onstabiele meteorologische toestand, vooral in gebergte, verhinderen dikwijls de uitvoering. Ook is het moment van hervatting van de vegetatieve groei niet constant, wat aanleiding is tot vergissingen.

Opnamen in de zomer beantwoorden het best aan de eisen. Het loof is volledig ontwikkeld en bezit normale kleur en de atmosferische toestand is stabiel, ook in het gebergte.

Het uur van de opname is van belang om te vermijden, dat de schaduw van het ene object het andere bedekt en dat de schaduwen van het terreinrelief te opvallend zijn. In de winter is opname tussen 11.30 en 12.30 aan te raden, in herfst en lente tussen 11 en 13 uur en in de zomer van 8 tot 16 uur; in gebergte van 10 tot 14 uur.

Als alle middelen van de moderne techniek ter beschikking van de bosbouwkundige aerofotogrammetrie worden gesteld, dan kan een precisie bereikt worden, die niet onderdoet voor terrestrische opname.

T. B.

81 : 24 : 174.75 Larix (489)

Laerkeveddets egenskaber og anvendelse. P. Moltesen. Dansk Skof. T. 37 (8), 1952 (401-425).

De eigenschappen en het gebruik van het lorkenhout worden uitvoerig behandeld. Eerstgenoemde vertonen een grote spreiding, waarschijnlijk zowel tengevolge van groeiplaatsverschillen als door uiteenlopende behandeling, met name dunning. Dit vraagstuk zal in samenwerking met Syrach Larsen aan klonen worden onderzocht, terwijl daarnaast technologisch onderzoek gewenst is om de invloed van de huidige bij de teelt van lariks in gebruik zijnde groeiplaatsen na te gaan.

Het staat intussen onbetwistbaar vast, dat recht, noestvrij — vroegtijdig op snoeien! — en gezond hout eigenschappen zijn, die in sterke mate de waarde van het larkshout bepalen. Het onderzoek kan dan wellicht te zijner tijd uitsluitel geven over de meest gewenste jaarringbreedte, welke men dient na te streven.

v. S.

848

Mechanisatie van het houttransport op de stapelplaats. Heidema. De Houthandel. 4 (50), 1952 (449-451) en 4 (51), 1952 (458).

Rationalisering van een bedrijf is vereist om de productiekosten omlaag te brengen. Als onderdeel hiervan geldt het mechaniseren van het houttransport. Dit kan gebeuren

met de vork- of heftruck, de zadeltruck en de stapelmachine. Daarnaast speelt de verbeterde indeling van de stapelplaats een grote rol. Men gaat er steeds meer toe over het hout in uniforme stapels te stapelen, waarbij de wijze van stapelen van groot belang is voor een goede hanteerbaarheid met de moderne transportmachines.

De vork- of heftruck heeft in beginsel een stalen vork, welke langs geleiders aan de voorzijde op en neer kan bewegen; de geleiders zijn enigermate bewegelijk. De zadeltruck rijdt over de lading heen en kan met armen de lading van de stapelplaats optillen. Het gebruik van deze transportmachines maakt herindeling van de stapelplaats noodzakelijk. Dit geldt voor de wegen, de fundering van de stapels (met een helling 1 : 12) enz.

De stapelmachine bestaat in haar eenvoudigste uitvoering uit 2 stevige latten, met hierop verticale latten, waartussen de droogglatjes passen. Een stel transportkettingen zorgt voor aanvoer van het te drogen hout. De machine staat onder dak, waardoor men onafhankelijk is van de weersgesteldheid. Het artikel geeft hierover vele bijzonderheden.

Mechanisch transport is in verschillende industrieën reeds lang gemeengoed geworden. Voor de zagerijen is dit nog niet het geval, maar de verwachting wordt uitgesproken, dat het op de duur algemeen zal worden toegepast.

A. G.

904 (71)

De betekenis van Canada als houtland, Red. De Houthandel, 4 (33), 1951 (306).

In Canada is 37% van de landoppervlakte bebost of 335 miljoen ha. Hiervan is 124 miljoen ha niet productief; onvoldoende bezet met bos om een economische exploitatie mogelijk te maken. Van de 211 miljoen ha productief bos is 128 miljoen ha naaldhoutbos, 56 miljoen ha gemengd bos en 27 miljoen ha loofhoutbos. Van deze 211 miljoen ha bos is op het ogenblik 113 miljoen ha in exploitatie.

De staande houtvoorraad in de toegankelijke bossen is geschat op 3760 miljoen m³ naaldhout en 1660 miljoen m³ loofhout, in de ontoegankelijke bossen op 3050 miljoen m³ naaldhout en 350 miljoen m³ loofhout, in totaal 8820 miljoen m³ hout. Ter vergelijking moge dienen, dat de houtvoorraad van Zweden wordt geschat op 1600 mill. m³.

De bossen in Canada behoren als zogenaamd kroonland aan de staat. Gedeelten zijn verkocht of geschenken aan spoorwegmaatschappijen, welke voor de ontsluiting van het gebied moesten zorgen. De houtexploitatie geschiedt door particuliere ondernemingen volgens een licentiesysteem tegen vergoeding; na velling van het bos komt de grond weer aan de regering terug. De exploitatie en verwerking van het hout geschiedt vaak door eenzelfde maatschappij. Het belangrijkste is de papier- en celstofindustrie, welke met 109 fabrieken voorziet in meer dan de helft van de wereldbehoefte aan krantenpapier. In de periode 1936-1946 bedroeg de velling per jaar gemiddeld 86,2 miljoen m³, waarvan 33 miljoen m³ balken en planken, 25 miljoen m³ papierhout, 25 miljoen m³ brandhout, 1 miljoen m³ palen, 0,5 miljoen m³ dwarsliggers, 0,4 miljoen m³ mijnhout en 1 miljoen m³ ander hout. Behalve deze houthoogst gaat jaarlijks gemiddeld 12,5 miljoen m³ hout door branden en 17,6 miljoen m³ door insecten- en zwambeschadigingen verloren, zodat jaarlijks 116 miljoen m³ hout aan de bossen werd onttrokken.

Op grond van deze cijfers zijn er nog voor tenminste 50 jaren voldoende houtreserves aanwezig, hetgeen niet verontrustend schijnt. Toch maakt men zich bezorgd voor de toekomst, daar de verjonging van de bossen na de houtexploitatie te wensen laat. Dit is een van de brandendste problemen van het Canadese houtbedrijf.

A. G.

904 (497.1)

De bossen van Joegoslavië. Ir S. Franciskovic. De Houthandel, 4 (17), 1951 (150-153).

In het Joegoslavië-nummer van De Houthandel worden bijzonderheden betreffende de economie en speciaal de bosbouw van dat land gegeven.

Joegoslavië is een bergland met grote kalkgebieden met karstverschijnselen en met een overwegend continentaal klimaat. Van nature was het land zeer rijk aan bos. Er heeft echter een ontbossing op grote schaal plaats gehad door ontginning in akkerland, velling voor brandhout, houthandel met de bosarme landen rond de Middellandse Zee, vernieling door veeweide, brand en andere natuurrampen. De erosie heeft de gevolgen van de devastatie nog verergerd.

De tegenwoordige toestand (1947) kan naar aanleiding van schattingen als volgt worden samengevat. Van de 7,3 miljoen ha bos is 71% Staats- en 29% particulier bezit. Naar de bedrijfsvorm ingedeeld is 18% kaalkapbos, 46% plenterbos, 16% hakhout en 20% struikbos. In het opgaad bos is de houtvoorraad beneden normaal.

Bij een aanwas van gemiddeld 2 m³ per jaar per ha zou de totale aanwas van 14 miljoen m³ kunnen worden gerealiseerd. Voorshands is dit onvoldoende om in de behoefte te voorzien, zodat een overkap plaats heeft, voornamelijk in de naaldhoutopstanden. Het aandeel der naaldhoutbossen (20%) is evenwel veel kleiner dan dat der loofhoutbossen (80%), zodat de overmatige velling van naaldhout foutief is. De bossen bestaan voor 17% uit zilverden en fijnspar, voor 3% uit Pinussoorten en ander naaldhout, voor 53% uit beuk, voor 19% uit eik en voor 8% uit ander loofhout. Voor de oorlog was de exploitatie van de grote hoeveelheid beukenhout niet lonend. Sinds 1949 is de wanverhouding verbeterd door de omschakeling op beukenzaaghout.

Een goed bosbeheer wordt bemoeilijkt door de economische toestand van het land. Reeds is na de oorlog de boswet herzien en zijn wettelijke maatregelen ingevoerd om een hervorming van het bosbeheer in te leiden. Daarnaast zijn van betekenis: inventarisatie van het bos naar oppervlakte, voorraad en aanwas, regeling van de bosbeweiding, vastlegging van het bos- en landbouwareaal, bebossing van geërodeerde terreinen, herbossing en bosverbetering, beperking van het houtverbruik, hervorming van het bosbouwonderwijs, mechanisatie van de exploitatie enz. Voorts heeft men een einde gemaakt aan de buitenlandse houtexploitatie, welke voorheen niet op duurzaamheid was gericht. Men ziet wel in, dat de eeuwenlange verwaarlozing niet in een paar jaren kan worden hersteld.

A. G.

904 : 81 + 83 (497.1)
De loofhoutproductie in Joegoslavië. Dr. I. Horvat. De Houthandel 4 (17), 1951 (160-162).

De voorkomende eikensoorten zijn de Slavonische of zomereik (*Quercus robur*), de tros- of wintereik (*Q. petraea*), de Honagarse eik (*Q. conferta*), de zachtharige eik (*Q. lanuginosa*), de steeneik (*Q. ilex*) en de Macedonische eik (*Q. macedonica*).

De 2 eerstgenoemden zijn voor de houthandel het meest van belang, bekend onder de naam Slavonisch eiken, welke naam de kwaliteit aangeeft en niet de streek van herkomst. De goede eigenschappen van dit hout zijn: dichte en regelmatige jaarringen, laag soortelijk gewicht, zachte structuur, geringe neiging tot kromtrekken, gemakkelijke bewerking, lichte en gelijkmatige kleur, gemakkelijke splijtbaarheid en grote duurzaamheid. De zomer- en wintereik bereiken een hoogte van 40 m, een takvrij stamstuk van 8-28 m een borsthoogtediameter van 1 m (140 jaar). Eikenhout is zeer gezocht voor bouw- hout, scheepsbouw, timmerindustrie, wagen- en meubelmakerij, kuiperij, dwarsliggers, mijnhout, brandhout, houtskool en finer.

De beuk (*Fagus silvatica*) is de meest voorkomende boom in Joegoslavië. Deze houtsoort bereikt een hoogte van 40 m, met een takvrij stamstuk van gemiddeld 24 m. Dikwijls treft men een valse kern (rood of bruin hart) aan.

De Slavonische beuk munt uit door zijn fijne nerf en moete glans. Het beukenhout is buitzaam, maar niet zo duurzaam. Vroeger werd het hout veel gebruikt voor brandhout en voor de potas-bereiding, alsmede voor duijgen en roelspanen. Heden is beukenhout zeer gezocht als gestoomd zaaghout en voor finer. Het wordt algemeen gebruikt in het bouwbedrijf, als mijnhout, voor de kuiperij en landbouwwerktuigen, meubelmakerij (vooral gebogen meubelen), wagenmakerij en draaierij, parket, klompen, penselen, speelgoed, sportartikelen, triplex, houtvezelplaten, cellulose, houtskool enz.

In Joegoslavië treft men aan de Europese es (*Fraxinus excelsior*), de veldes (*F. oxycarpa*) en de zwarte es (*F. ornus*). Voor de handel zijn alleen de 2 eerstgenoemde soorten van belang. De es bereikt een hoogte van 35 m met een takvrije stam van ruim 20 m lengte en een borsthoogtediameter van 40 cm (80 jaar). Het hout is door zijn buitzaamheid en taatheid zeer gezocht. Essenhout wordt gebruikt in de meubelindustrie, wagenmakerij, voor parket, traptreden, spoorwagons, textielmachines, landbouwwerktuigen, sportartikelen, boot- en vliegtuigbouw en kleine werktuigen.

A. G.

905.2 (43)
Houtgebrek in Oost-Duitsland. Red. De Houthandel. 5 (19), 1952 (186).

Zijn de overmatige vellingen van bos in West-Duitsland na de laatste oorlog sedert enkele jaren beëindigd, in Oost-Duitsland blijkt men met deze vellingen voort te gaan. De brandstoffennood en de uraniummijnen verslinden hout en invoer uit het buitenland blijft uit. Men is nu begonnen de kleine bosbezitters, meest boeren, tot het opruimen van hun bos te bewegen door aantlokkelijke prijzen en belastingvrije toeslagen op de sterk verhoogde prijzen. Er is vooral een grote vraag naar vuren-papierhout, mijnhout en vuren- en grenenzaaghout. Het houtgebrek blijkt wel het duidelijkst uit het feit, dat men voor timmer- of bouwwerk en zelfs voor meubels het benodigde hout zelf ter beschikking moet stellen.

A. G.